

Position paper t.b.v. Rondetafelgesprek funderingsproblematiek Tweede Kamer 30 maart 2023

Een groot deel van de Nederlandse bodem zakt. Om de negatieve gevolgen van deze bodemdaling te verminderen, kijken de waterschappen naar aanpassingen in het watersysteem. Onder de grond is de Nederlandse bodem constant in beweging. We spreken van bodemdaling of bodemverzakking wanneer de bodem zakt ten opzichte van een vast referentiepunt zoals het Normaal Amsterdams Peil (NAP).

Oorzaken bodemdaling

Bodemdaling in Nederland heeft verschillende oorzaken, maar is vaak een gevolg van menselijk handelen. In veengebieden treedt bodemdaling onder andere op door ontwatering van de grond. Door het wegpompen van water wordt veen blootgesteld aan zuurstof. Hierdoor verteert het veen langzaam. Bij deze omzetting komt broeikasgas vrij. Ook door het ploegen van veenakkers wordt veen versneld afgebroken. Daarnaast zorgt het gewicht van gebouwen en wegen voor het inzakken van slappe bodems. Tot slot zorgt klimaatverandering voor een versnelling van bodemdaling. Door droogte zakt de grondwaterstand, wat de bodemdaling verder versterkt.

Naast het bekende probleem van bodemdaling op slappe bodems en gebieden hebben klei en zandgebieden steeds meer last van bodemdaling. Door lage grondwaterstanden treedt een verdichting op, waardoor de bodem zakt.

Welke problemen ontstaan door bodemdaling?

Bodemdaling kan veel gevolgen hebben. Woningen, wegen en rioleringen kunnen verzakken, dat leidt tot schade en waterproblemen.

Funderingsschade kan ontstaan door bodemdaling door veenaafbraak. Maar ook door beschadiging door boomwortels, achterstallig onderhoud aan funderingen, fouten bij de aanleg van de fundering en schade door verbouwingen (bv toename van het gewicht van het huis door een dakkapel).

Woningeigenaren hebben last van funderingsschade en zoeken naar de juiste instantie om de kosten te verhalen. Dit is lastig omdat er vaak meerdere oorzaken zijn voor de schade en verschillende overheden verantwoordelijk zijn.

Aanpak

Bij de aanpak van bodemdalingsproblemen moet gewerkt worden aan zowel oorzaken als gevolgen. De aanpak van de oorzaak van bodemdalingsproblemen is een samenspel van peilbeheer (waterbeheerders), grondgebruik/drainage (perceeleigenaren) en ruimtelijke inrichting (gemeenten/provincies) met het rijk als systeemverantwoordelijke.

Verantwoordelijkheden

Wie	Verantwoordelijkheden
Huiseigenaar	De huiseigenaar is zelf verantwoordelijk voor de toestand van zijn huis incl. de fundering. Schades aan funderingen hebben vaak meerdere oorzaken, een schadegeval moet per situatie beoordeeld worden. De eigenaar is zelf verantwoordelijk voor het starten van onderzoek. Daarbij kan de eigenaar ondersteund worden door het Landelijk Kenniscentrum Aanpak Funderingsproblematiek (KCAF)
Waterschap	Waterschappen zijn verantwoordelijk voor het peilbeheer. Peilbesluiten in bebouwd gebied zijn gericht op het voorkomen van funderingsschade Het waterschap zorgt met het peilbeheer dat er genoeg oppervlaktewater is om de grondwaterstanden op peil te houden. Het op peil houden van het grondwater doet de gemeente. Als door grote droogte er onvoldoende oppervlaktewater beschikbaar is krijgen veengebieden voorrang bij de verdeling van het water. Hiermee wordt zoveel mogelijk voorkomen dat onherstelbare schade optreedt. Dit neemt niet weg dat grondwaterpeilen in zeer droge en warme zomers door verdamping ver weg kunnen zakken waardoor schade ontstaat. Waterschappen faciliteren het grondgebruik en stellen in overleg met de omgeving een peilbesluit op. Vroeger daalde het slootpeil mee met de daling van de bodem. Steeds meer waterschappen zijn hiermee gestopt om zo de bodemdaling te remmen. Toch zit hieraan een grens. Als de bodem te ver daalt kan water in kruipruimtes en op straat komen te staan. Om die reden is in Gouda recent een peilverlaging doorgevoerd.
Gemeente	Gaat over het op peil houden van de grondwaterstand (samen met eigenaar grond), dat doen zij onder andere met de rioleringen en het beperken van verhardingen. Verlenen van vergunningen.
Provincie	Opstellen beleidskader

Wat willen de waterschappen?

De waterschappen adviseren om het water- en het bodemsysteem leidend te maken bij het maken van keuzes in de ruimtelijke ordening. Hiermee willen waterschappen funderingsschade in de toekomst voorkomen. Bouwen op slappe bodems wordt in principe afgeraden.

De waterschappen adviseren om onderzoek te doen naar de relatie tussen peilbeheer, de aanwezige functies en de gevolgen van klimaatverandering op de funderingsschade.

De waterschappen adviseren om funderingsschade in het landelijk gebied per locatie te bekijken. Het vraagt om maatwerk. Afwegingen over peilaanpassing of -wijziging worden gemaakt in een peilbesluit, dat per definitie is gebaseerd op de lokale omstandigheden, de aanwezige functies en het landgebruik. Een peilbesluit is gebiedsspecifiek en wordt na een zorgvuldige afweging vastgesteld door het waterschapsbestuur. De bescherming van funderingen speelt een belangrijke rol. Als het nodig is wordt het watersysteem aangepast om recht te doen aan de verschillende belangen. In het landelijk gebied wordt dit soms gedaan door de peilen rondom bebouwing kunstmatig hoog te houden met een zogenaamde hoogwatersloot.